

Լսողիւսակին մէջ յայտնի կերեւնայ թէ արտին ամէն մէկ մասը ինը տարուան մէջ իրեք անգամ ցորեն կը բուսցընէ, երկու անգամ խոտ, մէկ անգամ մը վարսակ, մէկ անգամ մսրացորեն, ճակնդեղ, լուբիա. մէկ անգամ ալ բակլայ ու խոտ. իսկ ան կտորներն որ շատ պտղաբեր չեն՝ մէկ տարի մը կրնան հանգչիլ ու փրտած խոտով խառնուելով պարարտանալ:

Լս կարգով կրնայ երկիրդ պարարտանալ ու աղէկ բերք բերել, միայն թէ հողն ալ ցանուելու բոյսին յարմար գայ: Լս կերպը մարդ ինչուան որ 'ի գործ չդնէ' կարծէ թէ շատ գոռար է. բայց մէկը երբոր աս աղիւսակին հետեւի, կըտեսնէ որ շատ դիւրին է, ու մեծ շահ կըբաղէ իր աշխատանքէն:

Կրնայ մէկը ընդդիմութիւն հանել աս կարգիս դէմ, թէ ամէն երկիր նոյն բոյսը չկրնար աղէկ կերպով բուսցընել: Լս բանիս պատճառը ան է որ կամ երկիրներուն բնութիւնը մէկմէկէ տարբեր է, կամ բնութիւննին ալ մէկ է նէ՝ մէկուն մէջ պարարտ հիւթը պակաս է: Լս ջինին համար պէտք է անանկ բոյսեր ընտրել որ երկու տեսակ հողի մէջ ալ կարենան առաջ գալ: Իսկ երբոր մէկուն մէջ պարարտութիւն չկայ, ան ատեն անոր վրայ մասնաւոր հոգ ընելու է, այսինքն աղբ ու փտած խոտ խառնելու է, և հողերը փորելով տեղէ տեղ փոխադրելու է. ասանկով անիկայ ալ կըպարարտանայ: Թէ որ երկիրներուն մէջ անանկ կտոր մը կայ որ ինչ դարման ալ ըլլայ՝ չպտղաբերեր, ան ատեն վարուցանի կարգին մէջ պէտք չէ խառնել անիկայ, հապա զատ դարմանելու է՝ մէջը այգի ու ծառեր տնկելով:

Սէկն ալ կրնայ ըսել թէ երկու արմտիք, զոր օրինակ վարսակն ու ցորենը ետեւէ ետեւ ցանուելով՝ երկրին հիւթը արդեօք չեն պակսեցըներ ու հողին ուժը տկարացըներ: Լսոր դար

մանը կայ. վարսակը հնձելէն ետքը քիչ մը ատեն կըթողու. թէ որ երկիրը շատ պարարտ է՝ բուսած խոտը կըհնձես. իսկ թէ այնչափ պարարտ չէ՝ փտած խոտ կամ աղբ կըխառնես մէջը, քիչ մը ատեն պարապ կըթողու, ու ետքը ցորենը կըցանես: Լսկէ զատ, թէ որ վարսակ ցանելէն առաջ երկու տարի խոտ ցաներ ես, կրնաս թէ վարսակ և թէ ցորեն ցանել:

Հոլիս ամսուն մէջ երկրագործին ու պարպիկանին ընելիքը:

Լս ամսուս մէջ արեւը իր վերջի բարձրութեանը հասած ըլլալով, ալ կըսկսի վար իջնալ. բայց իրեն տաքութիւնը սաստիկ է, և ցամաքութիւն ըլլալու վախ կայ. ուստի ան արտերը՝ որոնցմէ կուզես երկրորդ անգամ պտուղ քաղել՝ պէտք է աղէկ մը ջրոտես: Կրնաս գառները աս ամսուս մէջ խուզել. հաճարը՝ գարին ու վարսակը հնձել, անոնց տեղը մըսրացորեն ցանել, ու քանի որ մատղաշ են՝ հնձել, որպէս զի ձմեռուան մէջ թէ որ խոտ չունենաս՝ անկէ տաս կենդանիներուն: Ցորենը հնձելէ ետեւ մասնաւոր զգուշութիւն պիտի ընես որ կալին վրայ աղէկ չորնայ, և աղէկ մը ծեծելէն ու յարդին մանրութեւնը զատելէն ետքը՝ համբարանոցներուն մէջ պիտի դիզես ու նայիս որ ճճեկեր չըլլայ: Լսասուններուն համար մարտի ապրիլի մէջ ցանած խոտերդ հնձելէն ետքը կրնաս տնկել այլեայլ կանաչեղէններ: Արթերուն արմատին հողը նորէն փորէ աս ամսուս մէջ, և ան ճիւղերն որ ամենեւին պտուղ տուած չեն՝ քշտէ, որպէս զի հիւթը մնացածներուն երթալով՝ գալ տարի աղէկ մեծնան ու նոր ոստ ձեւանան: Թէ որ պտղատու ծառ մը այնչափ շատ պտուղ տուեր է որ կրնաս մակաբերել թէ պիտի չհասցընէ,

կրնաս քիչ մը թեթեւցընել, մանաւանդ արդէն չորցածները փետտելով, թէպէտ և ընդհանրապէս աս ամսուս մէջ շատ փոթորիկներ կեղծեն ու հովեր կը փչեն որ ծառերուն դեռահաս պտուղները կը թափեն: Բնդեղէնները քանի որ բոլորովին չեն հասունցած՝ պէտք է քաղել, որպէս զի խիստ հասուննալով իրենց վրայի փոշոկը չպատռի ու մէջի հատերը չթափին:

Բշխատցուցած ձիերուն առատ խոտ տալու, և երբեմն երբեմն ջուրը խոթելու է. նմանապէս արօրի եզներուն կանաչ խոտէն զատ՝ քիչ մը վարսակ ու սև ցորեն տալու է:

Կաղիկ մեծցընողը ուր որ հրանունկ, անեմոն ու կաղաբոյս պիտի տնկէ նէ՝ պէտք է ան հողերը փորէ կակըղցընէ ու աղբով խառնէ: Բմբն իրեք տարին մէյմը աս ամսուս մէջ նարկիզին՝ սոխերը հոնելու բաժնելու է, և տնկուած տեղերնուն հողը կակըղցընելէն ետքը՝ օգոստոսի մէջերը նորէն տնկելու է: Բմուս կիսուն մեխակները տաշտաթաղ՝ ընելու է, քի երկընցած ձիւղերուն վրայ բարակ ձեղք մը ընելէն ետքը հողուն մէջ թաղելու և արևուն մէջ ձգելու է որ արմատ ձեւանան:

ԱՌՈՒՅՍ

Սպոր:

ՍՈՒՅՍԻՆ գիւտը Եւրոպայի մէջ գտնուեցաւ 1216ին Բենեդիկտեան կրօնաւորի մը ձեռքով, որուն անունը Բոճեր Պաքոն կըսուէր. ետքը ուրիշ կրօնաւոր մըն ալ աւելի կատարելագործեց: ԲՍ գիւտը գտնուելէն ետքը դիւրին էր հրազէնք գտնալը. ուստի քիչ ատենէն հնարուեցաւ Թընդանօթը, հրացանը, և այլն: Յով-

հաննէս Սիլանի և ուրիշ պատմիչներ կըսեն թէ Թնդանօթը առջի անգամ անգղիացիք գործածեր են գաղղիացուց դէմ 1346ին: Ենք հիմա նայինք թէ վառօդին բաղադրութիւնն ինչ է:

Բջջորակը՝ ածուխը ու ծծումբը մասնաւոր չափով մը իրարու հետ բաղադրելով կըլլայ վառօդ. և բաղադրածն իւրեքուն համեմատաւաւելի ուժով կամ տկար կրնայ ըլլալ. անոր համար շատ տեսակ վառօդ կըլլայ, որոնց վրայ ընդհանուր տեղեկութիւն մը տանք հոս տեղս:

Ա. Ս առօդ շինելու համար գործածուած աղբորակը, ածուխն ու ծծումբը պէտք է աղէկ ըլլան: Բջջորակին աղէկը ան է՝ որուն որ բիւրեղները չափաւոր մեծութեամբ, չոր, պինտ ու թափանցիկ կըլլայ, դիւրաւ չկոտրուիր, և տաքցած երկաթի վրայ դնելով չըճաթուտիր, հապա կըհալի, ու ծխով մը կըցնդի. համը աղի պէս չըլլար, հապա բարկ՝ բայց զովացընող, և երբեմն տտիպ:

Բջջորակը մաքրելու համար պէտք է առաջ կատսայով կրակի վրայ դրնել, ետքը վրան ջուր և քացախ լեցընել, անկէ ետքը վրայէն զգուշուածեամբ մը փրփուրը ու աղտոտութիւնը առնել. քանի որ տաքնայ ջուրը՝ մէջի աղբորակն ալ կըհալի. և երբոր ջուրը կըլագի ու աղբորակը չհալելու կըլլայ, պէտք է հալած ջուրը առանց պղտորելու ուրիշ ամանի մը մէջ քամել, ու թողուլ որ ինքնիրեն կամաց կամաց ջուրը ելլէ ու մէջի աղբորակը բիւրեղանայ:

Բ. Բծուխը պէտք է ըլլայ մայր՝ ծառէ. և ծառին ձիւղերը բունէն աւելի աղէկ են. ասոնք նախ աղէկ մը կըչորցընեն, ետքը փուռն մէջ կըդնեն որ բոլորովին ածուխ դառնայ, և զգուշութեամբ փուռին բերանն ալ կըգոցեն ու կըթողուն որ ածուխը ինքնիրեն մարի: